

یادنامه

دیپلمات عصر نگاه به شرق

نگاهی به کارنامه حسین امیرعبداللهیان، وزیر فقید امور خارجه جمهوری اسلامی ایران

مذاکره کننده برای احیای این توافق با انتقادهایی مواجه شد. در دوران وزارت امیرعبداللهیان، عنوان مذاکرات ایران با طرف‌های باقیمانده در برجام، از مذاکرات احیای برجام به مذاکرات «رفع تحریم‌ها» تغییر کرد، هرچند در دوران حیات امیرعبداللهیان این مذاکرات به نتیجه دلخواه نرسید و نه احیای برجام و نه رفع تحریم‌ها عملی نشد.

در عین حال اولویت اصلی سیاست خارجی دولت سیزدهم در دوران وزارت امیرعبداللهیان به سیاست همسایگی و توسعه روابط با کشورهای همسایه تغییر کرد. یکی از مهم‌ترین رویدادها در دوران وزارت امیرعبداللهیان، توافق آشتی ایران و عربستان سعودی، بعد از ۷ سال قطع کامل روابط دیپلماتیک بود که با میانجی‌گری چین در یکن به دست آمد. این توافق را مساعد بن محمد العیسان، مشاور امنیت ملی پادشاهی سعودی و علی شمخانی، دبیر وقت شورای عالی امنیت ملی ایران در یکن امضا کردند، اما پس از امضای این توافق، امیرعبداللهیان بارها با همتای سعودی خود فیصل بن فرحان، دیدار و گفت‌وگو کرد و از جمله از او در تهران میزبانی کرد. در دوران وزارت امیرعبداللهیان، فرآیند بازگشایی سفارت ایران در عربستان سعودی و همچنین استقرار دیپلمات‌های سعودی در ایران با سرعت پیگیری و عملی شد. از سرگیری روابط عربستان و ایران تحولات جدی‌ای را در منطقه کلید زد و باعث شد برخی کشورهای دیگر از جمله بحرین هم فرآیند عادی‌سازی روابط خود را با ایران آغاز کنند. در همین راستا روابط امارات متحده عربی و کویت با ایران بهتر شد و همچنین فرآیند بازگشت سوریه به اتحادیه عرب و عادی‌سازی روابط سوریه با کشورهای عربی نیز تسریع شد. پروژه بعدی امیرعبداللهیان تلاش برای عادی‌سازی روابط ایران با مصر پس از دهه‌ها قطع روابط بود که در دوران حیات او میسر نشد.

تقویت نگاه به شرق و آسیا، سیاست دیگری بود که در دوران کمتر از سه سال وزارت امیرعبداللهیان پیگیری شد. اجرای سند جامع ۲۶ ساله همکاری‌های راهبردی ایران و چین، عضویت در سازمان همکاری شانگهای، تقویت روابط با روسیه و تلاش برای امضای پیمان جدید بلندمدت با روسیه، پیوستن به گروه بریکس در کنار چین، روسیه و هند و همچنین تلاش‌ها برای امضای توافق تجارت آزاد با کشورهای عضو اتحادیه گمرکی اوراسیا، از جمله اقداماتی بود که در دوران وزارت امیرعبداللهیان پیگیری شد.

امیرعبداللهیان، بعد از واقعه ۷ اکتبر ۲۰۲۳ و آغاز جنگ غزه، چندین سفر منطقه‌ای انجام داد و با مقام‌های کشورهای منطقه مذاکرات مفصلی را پیگیری کرد. تلاش برای تعیین مواضع ایران در مورد فلسطین، پیگیری‌هایی برای آتش‌بس و جلوگیری از کشتار بی‌رحمانه شهروندان غزه و همچنین تبادل پیام و پیگیری‌های دیپلماتیک پیش و پس از پاسخ ایران به حمله اسرائیل به کنسول‌گری ایران در دمشق، از جمله فعالیت‌هایی بود که در دوران ۷ ماهه جنگ غزه از سوی امیرعبداللهیان با جدیت پیگیری شد.

▼ دیپلمات مقاومت

حسین امیرعبداللهیان به دلیل روابط نزدیکی که با سیدحسن نصرالله، دبیرکل حزب الله لبنان برقرار کرده بود، از جمله دیپلمات‌هایی شناخته می‌شد که رابطه نزدیکی با محور مقاومت دارد. امیرعبداللهیان در مصاحبه‌ای با برنامه دست‌خط صداوسیما نخستین دیدار خود را با سیدحسن نصرالله مربوط به سال ۱۳۸۹ عنوان کرد. وی در مورد ملاقات‌هایش با سیدحسن نصرالله گفته بود: «اولین ملاقاتی که من به صورت مستقیم با ایشان داشتم در سال ۱۳۸۹ بود و بعد از آن تقریباً هرچند ماه یکبار ایشان را می‌بینم و میانگین جلساتی که با هم داریم فکر می‌کنم بین

حسین امیرعبداللهیان، وزیر خارجه فقید جمهوری اسلامی ایران، از جمله دیپلمات‌های قدیمی وزارت امور خارجه محسوب می‌شد. امیرعبداللهیان در طول سالیان خدمتش با کار کردن روی پرونده‌های مهم منطقه‌ای ایران، از جمله پرونده روابط تهران و بغداد در دوران اشغال عراق توسط آمریکا، خدمت به‌عنوان سفیر ایران در بحرین و مدیریت روابط ایران و سوریه در چند سال ابتدایی جنگ داخلی سوریه، به یکی از دیپلمات‌های باتجربه ایران در حوزه کشورهای عربی و منطقه تبدیل شد. امیرعبداللهیان از سال ۱۳۷۶ پس از فراغت از تحصیل در رشته روابط بین‌الملل دانشگاه تهران کار خود را در وزارت امور خارجه به‌عنوان کارشناس و معاون سفارت جمهوری اسلامی ایران در بغداد آغاز کرد. او در طول ۲۰ سال خدمتش در وزارت امور خارجه تا سال ۱۳۹۵ پله‌پله مدارج مدیریتی را طی کرد تا سال ۱۳۹۰ و در دوران وزارت علی‌اکبر صالحی به‌عنوان معاون عربی و آفریقایی وزیر امور خارجه انتخاب شد. پس از انتخابات سال ۱۳۹۲ و روی کار آمدن دولت یازدهم، محمدجواد ظریف، وزیر امور خارجه وقت نیز بار دیگر امیرعبداللهیان را در همین مقام ابقا کرد و امیرعبداللهیان تا سال ۱۳۹۵ به‌عنوان معاون وزیر امور خارجه فعالیت می‌کرد و پس از برکناری از این مقام به مجلس شورای اسلامی رفت و مدیرکل امور بین‌الملل مجلس شد. سال ۱۴۰۰ با روی کار آمدن دولت سیزدهم، حسین امیرعبداللهیان توسط رئیس‌جمهور منتخب، سیدابراهیم رئیسی، به‌عنوان نامزد وزارت امور خارجه به مجلس شورای اسلامی معرفی شد و روز ۳ شهریور ۱۴۰۰ با رای قاطع نمایندگان مجلس و فقط با مخالفت ۶ نماینده به‌عنوان وزیر امور خارجه جدید جمهوری اسلامی ایران انتخاب شد.

امیرعبداللهیان در دوران خدمتش در وزارت امور خارجه در پست‌های مختلف منطقه‌ای خدمت کرد. او سال ۱۳۸۶ به‌عنوان رئیس ستاد ویژه عراق در وزارت امور خارجه انتخاب شد و در دوران سفارت حسن کاظمی قمی در بغداد، در اوج دوران درگیری‌های داخلی در عراق پس از اشغال این کشور توسط آمریکا، سرپرست تیم مذاکره کننده ایران سومین دور گفت‌وگوهای سه‌جانبه ایران، عراق و آمریکا بود. پس از این مسئولیت او نخستین مسئولیت سفارت خود را بر عهده گرفت و به‌عنوان سفیر ایران در بحرین به این کشور اعزام شد.

▼ تغییر ادبیات دیپلماتیک وزارت امور خارجه

سال ۱۴۰۰ زمانی که حسین امیرعبداللهیان به‌عنوان وزیر امور خارجه انتخاب شد، به فراخور سیاست‌های دولت جدید، ادبیات دیپلماتیک وزارت امور خارجه نیز تغییر کرد. نخستین سفر خارجی امیرعبداللهیان بعد از آغاز وزارت درست بلافاصله بعد از دریافت رای اعتماد از مجلس شورای اسلامی به عراق و برای شرکت در کنفرانس همکاری و شراکت بغداد با حضور تعدادی از رهبران کشورهای عربی و رئیس‌جمهور فرانسه انجام شد. حضور امیرعبداللهیان در این اجلاس با جنجال همراه بود، چراکه هنگام گرفتن عکس یادگاری امیرعبداللهیان به جای ایستادن در محل مقرر شده برای خود در صف دوم و کنار دیگر وزرای خارجه حاضر در نشست، به صف اول آمد و در میان رؤسای دولت‌ها و رهبران ایستاد. او در مصاحبه‌ای با صداوسیما در مورد این اقدام خود گفته بود: «من در این نشست در جایی ایستادم که جایگاه واقعی ایران و نماینده جمهوری اسلامی ایران بود.»

امیرعبداللهیان بعد از انتخابش به وزارت، علی‌باقری را به‌عنوان معاون سیاسی و مذاکره کننده ارشد ایران در مذاکرات احیای برجام انتخاب کرد. انتخاب علی باقری که یکی از منتقدان و مخالفان جدی برجام محسوب می‌شد، به‌عنوان

آنچه در این ستون می‌خوانید، دیدگاه‌های رسانه‌های خارجی است که صرفاً جهت اطلاع‌رسانی منتشر می‌شود و این دیدگاه‌ها موضع روزنامه «هم‌میهن» نیست.

CHINADAILY

این تراژدی مسیر ایران را تغییر نخواهد داد

درگذشت سیدابراهیم رئیسی، رئیس‌جمهوری ایران، حسین امیرعبداللهیان، وزیر امور خارجه و برخی مقامات دیگر در سانحه سقوط هلیکوپتر در روز یکشنبه، نگرانی‌هایی را در مورد بازتاب این فاجعه در ایران و فراتر از آن ایجاد کرده است. اکنون زمان مطرح کردن تئوری‌های توطئه نیست.

وقت آن نیز نیست که اجازه داده شود هر ادعای بی‌موردی از جانب آنها که با ایران خصومت دارند مطرح شود. بهتر است تهران برای بررسی علل سقوط بالگرد حامل سیدابراهیم رئیسی و هیئت همراه که در ۲۰ کیلومتری جنوب مرز آذربایجان و ایران سقوط کرده و البته بسیاری دلیل سقوط را بدی آب‌وهوا و وضعیت مه‌آلود منطقه و کاهش دید خلبان می‌دانند، به‌هیچ‌عنوان وقت را تلف نکند تا به این ترتیب مانع از این شود که برخی طرف‌ها از این ماجرا در راستای اهداف خصومت‌آمیز خود استفاده کنند.

اگرچه برخی رسانه‌های غربی سعی کرده‌اند تا حدس و گمان‌های خود را مبنی بر اینکه این حادثه روابط ایران با آمریکا و اسرائیل را پیچیده‌تر می‌کند، مطرح کنند و حتی این ادعا را نیز مطرح کرده‌اند که این فاجعه می‌تواند باعث تغییر رژیم در داخل و یا بی‌ثباتی داخلی ایران شود، اما به‌طور کلی وقوع چنین نتایجی بسیار دور از ذهن است و تهران اطمینان دارد که ثبات داخلی و عملکرد دولت ایران تحت تاثیر این اتفاق غم‌انگیز قرار نخواهد گرفت. انتظار می‌رود که رهبر عالی ایران، آیت‌الله علی خامنه‌ای، با قاطعیت سکان جمهوری اسلامی را در دست داشته باشد و ثبات اجتماعی و سیاسی و ثبات سیاست‌های دیپلماتیک خود را حفظ کند.

این بدان معناست که درگذشت سیدابراهیم رئیسی، رئیس‌جمهوری ایران، به‌رغم سخنان قاطعش در مبارزه با اسرائیل و حمایت ایران از گروه‌های مقاومت نظیر حماس و حزب‌الله لبنان و رویارویی ایران با اسرائیل که مورد حمایت آمریکاست، موجب نخواهد شد که سیاست ایران در این موضوعات تغییر کند.

سیدابراهیم رئیسی، رئیس‌جمهوری ایران در ماه فوریه سال گذشته میلادی به چین سفر کرد. این سفر کمک‌های بسیار مثبتی به حفظ و توسعه روابط سالم میان جمهوری خلق چین و جمهوری اسلامی ایران کرده و موجب شد که همکاری‌های اقتصادی و تجاری دوجانبه میان تهران و پکن عمیق‌تر شود.

بدیهی است که این روند منافع بسیار ملموسی برای دو ملت چین و ایران به‌دنبال خواهد داشت. در دوران ریاست‌جمهوری سیدابراهیم رئیسی بود که با تلاش چین به‌عنوان میانجی، جمهوری اسلامی ایران و عربستان سعودی توافق عادی‌سازی روابط با یکدیگر را پذیرفتند و این عادی‌سازی روابط میان تهران ریاض، ثبات بیشتری را برای خاورمیانه به ارمغان آورد.

همچنین در دوران ریاست‌جمهوری رئیسی بود که ایران به عضویت کامل بریکس درآمد. بریکس پلتفرمی است که چین، ایران و سایر کشورهای در حال توسعه می‌توانند از آن برای ترویج چندجانبه‌گرایی، توسعه مشترک و برپایی یک نظام جهانی مبتنی بر عدل، استفاده کنند.

سیدابراهیم رئیسی همراه با حسین امیرعبداللهیان و دیگر هم‌راهان‌شان در این سانحه جان باختند و بنابراین خوب است که از این افراد به‌عنوان عاملان چنین تحولات مثبتی که در خدمت رفاه مردم ایران و همچنین برقراری صلح و ثبات جهانی بوده، یاد کرده و آنها را گرامی داشت.